

Bilaga 1.

Tabell över Jämtlands läns bedömningar av respektive miljökvalitetsmål

Miljömål	Målbedömning (ja, nära, nej)	Miljötilstånd (trendpil)
	Ja Nära Nej	↗ → ↘ ○
Begränsad klimatpåverkan	Ingen regional bedömning	Ingen regional bedömning
Frisk luft		
Bara naturlig försurning		
Giftfri miljö		
Skyddande ozonskikt	Ingen regional bedömning	Ingen regional bedömning
Säker strålmiljö	Ingen regional bedömning	Ingen regional bedömning
Ingen övergödning		
Levande sjöar och vattendrag		
Grundvatten av god kvalitet		
Hav i balans samt levande kust och skärgård		
Myllrande våtmarker		
Levande skogar	Nej	↘
Ett rikt odlingslandskap		
Storslagen fjällmiljö		
God bebyggd miljö		
Ett rikt växt- och djurliv		

1 Levande skogar Jämtlands län

1.1 Sammanfattning för levande skogar – Jämtlands län

Många miljöförbättrande åtgärder i skogen utförs av olika aktörer, till exempel utbildningar, rådgivning, naturvårdande skötsel och frivilliga avsättningar. Dessa ger positiva effekter men är inte tillräckliga för att nå miljökvalitetsmålet Levande skogar i Jämtlands län till år 2030. De främsta orsakerna är förlust av livsmiljöer, att hotade och känsliga arter minskar och att skogar med mycket höga naturvärden, som kalkbarrskogar, avverkas. Den fjällnära skogen är en utgångspunkt för en fungerade grön infrastruktur i Jämtlands län och därför viktig i måluppfyllelsen.

1.2 Utveckling i miljön och målbedömning för levande skogar – Jämtlands län

Skogsstyrelsen bedömer att målet inte kommer nås till år 2030. Utvecklingen är negativ.

- Trenden för utvecklingen i miljön är NEGATIV
- Nås miljökvalitetsmålet till 2030? NEJ

1.3 Åtgärdsarbete för levande skogar – Jämtlands län

1.3.1 Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Länsstyrelsen i Jämtlands län:
 - Utvecklar en regional handlingsplan för grön infrastruktur.¹
 - Har inventerat nära 15 000 hektar kontinuitetsskog utan tidigare identifierade naturvärden, i nio skogliga värdestrakter främst i länets östra del. Av de inventerade områdena utgörs 75 % av skoglig värdekärna med höga eller mycket höga naturvärden.²
- Skogsstyrelsen:
 - Har med sektorsrådet för Jämtlands och Västernorrlands län anordnat en exkursion med fokus på hyggesfritt skogsbruk och rennäring.³
 - Arbetar med objektsvisa dialoger riktat mot målbilderna för god miljöhänsyn och SYN-kurser (Skogsbrukets yrkesnämnd) inom natur- och kulturmiljövård.
 - Arbetar med demonstrations- och försöksområden för hyggesfritt skogsbruk och målbilder, som används för utbildning och uppföljning av framtida utveckling.
 - Arbetar med rådgivning inom Skogens miljövärden, ett projekt i Landsbygdsprogrammet, för att förmedla kunskap och stöd till verksamma i skogsbruket som vill bevara, utveckla eller förstärka miljövärden.⁴
 - Arbetar med Stöd till natur- och kulturmiljövårdsåtgärder i skogen (Nokås) vars syfte är att genom åtgärder bevara, och återskapa värdefulla natur- och kulturmiljöer.⁵
- Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen i Jämtlands län har tagit initiativ till dialog med sektorn för att diskutera framtida hantering av kalkbarrskogar.⁶

¹ [Regional handlingsplan | Länsstyrelsen Jämtland \(lansstyrelsen.se\)](#)

² Naturvärdesinventering av skogliga värdestrakter i Jämtlands län 2021-2022. Länsstyrelsen i Jämtlands län. Rapport under publicering.

³ Uppgifter från Skogsstyrelsen.

⁴ [Skogens miljövärden - Skogsstyrelsen](#)

⁵ [Nokås - Skogsstyrelsen](#)

⁶ [2022-12. Levande skogar. Fördjupad utvärdering 2023 \(skogsstyrelsen.se\)](#)

1.3.2 Åtgärder på kommunal nivå

- Ragunda kommun har ett LONA-projekt (lokala naturvårdssatsningen) som berör vandringsleder.⁷
- Östersunds kommun har utfört:
 - Arbete med att skapa mer löv i kommunens skogar.
 - Anpassning till ny standard för FSC-certifierat skogsbruk.
 - Fortsatt skogsbyte på kommunal mark.
 - Naturvärdesinventeringar i samband med översiktsplanering.
 - Luckhuggning som biotopförbättrande åtgärd för fladdermöss.
 - En rapport om skogliga samband för Östersund tätort.
 - Förnyelse av motorsågs- och röjsågskort för medarbetare i verksamheten.⁸
- Strömsunds kommun har arbetat med skogsbruksplaner med områden för höga naturvärden.⁹

1.3.3 Åtgärder inom näringslivet

- Skogsbruket har avsatt cirka 8 procent¹⁰ skyddsvärd produktiv skogsmark.
- Målbilder för god miljöhänsyn är inarbetade instruktioner hos många skogsföretag.¹¹
- Skogsbruket upplåter mark för demonstrations- och försöksområden för hyggesfritt skogsbruk och målbilder.
- Sveaskog har 2021 beslutat att avsätta kontinuitetsskogar med bestånd över 140 år i nordvästra Sverige. Skogar som uppfyller Sveaskogs kriterier för kontinuitetsskogar ska inte avverkas, men kan skötas med naturvårdande skötsel.¹²
- Statens fastighetsverk har under 2022:
 - Utfört naturvårdande skötsel med syfte att friställa grövre björk.
 - Arbetat enligt ”Statens fastighetsverks strategi för hållbart skogsbruk”.
 - Tagit fram ekologiska landskapsplaner för delar av sitt innehav i Jämtland.
 - Deltagit i samrådsprocesser, dialogmöten och exkursioner om grön infrastruktur och värdetrakter.
 - Arbetat med handlingsplaner för grön infrastruktur på egna skogsfastigheter.
 - Utbildat externa planerare/inventerare inom naturvård, produktionsfrågor, kulturmiljöfrågor, vattenmiljöer, våtmarker med mera.¹³
- Holmen skog har under 2021 utfört:
 - Naturvårdande skötsel i Jämtlands län.
 - Utbildning i målbilder för god miljöhänsyn för maskinförare och tjänstemän.

⁷ Svar från Ragunda kommun på begäran från Länsstyrelsen om miljömålsuppföljning, Miljömålsuppföljning 2022, dnr 501-4420-2022

⁸ Svar från Östersunds kommun på begäran från Länsstyrelsen om miljömålsuppföljning, Miljömålsuppföljning 2022, dnr 501-4420-2022

⁹ Svar från Strömsunds kommun på begäran från Länsstyrelsen om miljömålsuppföljning, Miljömålsuppföljning 2022, dnr 501-4420-2022

¹⁰ [Formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark. År 2018 - 2021. PxWeb \(scb.se\)](#)

¹¹ Uppgift från Skogsstyrelsens genomförda sektorsdialoger.

¹² Uppgifter från Cecilia Odelberg, Sveaskog och [Allt du vill veta om kontinuitetsskogar \(sveaskog.se\)](#)

¹³ Uppgifter från Irene Sivertsson, Statens fastighetsverk.

- Inventering och kvalitetssäkring av frivilliga avsättningar.¹⁴
- Billerud Korsnäs har under 2021 utfört naturvårdande skötsel till exempel framhuggning av löv och hyggesfritt skogsbruk för att gynna naturvärden.¹⁵
- Mellanskog har utöver det kontinuerligt kvalitetshöjande arbetet, under 2022 genomfört kompetenshöjning om arter för medarbetare i Härjedalen och Hälsingland.¹⁶
- SCA har under 2021 utfört:
 - Naturvårdande åtgärder på ungefär 1340 hektar i Jämtlands län.
 - Utbildning om naturvärden och insekters habitatkrav i lövskogar i Västernorrlands och Jämtlands län, i samverkan med respektive Länsstyrelse samt Skogsstyrelsen.¹⁷
- Norra Skog har under 2021 utfört:
 - Intern revision av PEFC-certifiering i Jämtlands län.
 - Hänsynsuppföljning för att följa upp hänsyn vid gallrings- och förnygringsavverkning.¹⁸
- Stora Enso har under 2021 startat upp en stor satsning inför ett biodiversitetsprogram på egen skog.¹⁹

1.4 Tillstånd och målbedömning för levande skogar – Jämtlands län

Miljökvalitetsmålet Levande skogar i Jämtlands län är inte uppnått och Skogsstyrelsen bedömer att målet inte kommer att nås till 2030 med befintliga styrmedel och åtgärder.

Under 2021 utbetalades intrångsersättning i syfte att bilda naturreservat för 1 432 hektar produktiv skogsmark nedan gränsen för fjällnära skog och 528 hektar produktiv skogsmark ovanför gränsen för fjällnära skog.²⁰ 87 hektar produktiv skogsmark skyddades som biotopskyddsområden²¹.

1.4.1 Grön infrastruktur

En funktionell grön infrastruktur är central för att bevara biologisk mångfald. Längs med fjällkedjan finns ett stort i princip sammanhängande område med höga naturvärden. Ur ett globalt perspektiv har Sverige ett ansvar att bevara dessa skogsområden. Ovanför och nära gränsen för fjällnära finns det fortfarande rikligt med värdefulla livsmiljöer vars spridning i landskapet dessutom ger goda förutsättningar för en fungerande grön infrastruktur. Fragmentering har gått mycket långt i stora delar av skogslandskapet och arealen skyddad skog i norra Sveriges inland är inte tillräcklig för en fungerande grön infrastruktur.²² Trots en snabb ökning av formellt skydd, naturhänsyn och frivilliga avsättningar minskar skogsområden med höga naturvärden och skyddsvärda livsmiljöer i Jämtlands län förlorar sin funktionalitet²³. Detta

¹⁴ Uppgifter från företag lämnade till Skogsstyrelsen efter förfrågan.

¹⁵ Uppgifter från företag lämnade till Skogsstyrelsen efter förfrågan.

¹⁶ Uppgifter från företag lämnade till Skogsstyrelsen efter förfrågan.

¹⁷ Uppgifter från företag lämnade till Skogsstyrelsen efter förfrågan.

¹⁸ Uppgifter från företag lämnade till Skogsstyrelsen efter förfrågan.

¹⁹ Uppgifter från företag lämnade till Skogsstyrelsen efter förfrågan.

²⁰ Uppgift från Pär Hedman, Länsstyrelsen Jämtlands län.

²¹ [03. Biotopskydd och Naturvårdsavtal per län. Antal, areal och ersättning. År 1993–2021. efter Län, Typ av formellt skydd, Variabel och År. PxWeb \(skogsstyrelsen.se\)](#)

²² [Fungerande gröna infrastrukturer för skogslevande arter i Jämtlands län | Länsstyrelsen Jämtland \(lansstyrelsen.se\)](#)

²³ Angelstam, P. 2022. Hållbart nyttjande av skogen. Visioner för de svenska skogslandskapen. Rapport Skog 2022:3. Sveriges lantbruksuniversitet, Umeå.

innebär att läget är kritiskt, om takten fortsätter som idag kan naturskogarna i Jämtlands län vara borta inom 10-15 år.²⁴

Möjligheterna för hotade arter att klara sig har i Jämtland minskat med 15-41 procent i gamla tallskogar och med 15-88 procent i gamla granskogar.^{25,26}

Antalet tillståndsansökningar för att avverka i fjällnära skog har ökat i stor omfattning i och med rättsutvecklingen, som har inneburit att markägare som vill avverka fjällnära skogar med höga naturvärden och får avslag ska ersättas.²⁷ För en stor del av dessa avverkningsansökningar beslutades avslag eller delvis avslag 2021.²⁸

Utöver ett utökat formellt skydd av skogsområden med höga naturvärden krävs även frivilliga avsättningar.²⁹ Skogsbruket har frivilligt avsatt 206 100 hektar i Jämtlands län.³⁰ Arealen för frivilliga avsättningar i Jämtlands län är stor jämfört med resten av landet. Kunskapen om areal och kvalitet på frivilliga avsättningar är inte helt känd eftersom transparens saknas, endast sex stora skogsägande organisationer i Sverige offentliggör sina frivilliga avsättningar.³¹

Miljöhänsyn ska tas vid alla skogsbruksåtgärder. En miljöhänsyn med rätt utformning och på rätt plats har stor betydelse för den biologiska mångfalden och är ett mycket viktigt komplement till olika skyddsformer.^{32,33}

Skogens biologiska mångfald påverkas negativt på platser där betestrycket av hjortdjur är högt, i Jämtland har viltskadorna minskat de senaste åren vilket bidrar positivt till trädslagsvariation och tillväxt av de biologiskt viktiga trädslagen rönn, asp och sälg.³⁴

1.4.2 Hotade arter och återställda livsmiljöer

I länet finns 683 skogslevande rödlistade (akut hotade, starkt hotade, sårbara och nära hotade) arter³⁵. Flera av de hotade arterna finns fortfarande kvar men ofta i små, känsliga populationer.³⁶ För indikatorn ”häckande fåglar i skogen” har tre arter minskat (tretåig hackspett, lavskrika och talltita) i södra Norrland mellan 2002-2021.³⁷ För att de hotade arternas tillstånd ska förbättras behöver särskilda skyddsvärda skogsmiljöer identifieras och bevaras.

Arealen kontinuitetsskog minskar och förekomsten av skogar med höga naturvärden blir allt glesare. Detta gör att många av de hotade arter som är beroende av skoglig kontinuitet såväl som av äldre skog påverkas negativt.³⁸

²⁴ Per Angelstam. [Skogsprofessorn: Kritiskt läge – de skyddsvärda skogarna i Jämtlands län kan vara försvunna inom 15 år | SVT Nyheter](#)

²⁵ Angelstam, P.; Manton, M. (2021). [Effects of Forestry Intensification and Conservation on Green Infrastructures: A Spatio-Temporal Evaluation in Sweden \(slu.se\)](#)

²⁶ Angelstam, P. 2022. Hållbart nyttjande av skogen. Visioner för de svenska skogslandskapen. Rapport Skog 2022:3. Sveriges lantbruksuniversitet, Umeå.

²⁷ [02. Ansökan om tillstånd till föryngringsavverkning inom fjällnära skog efter Tabellinnehåll, Region, År och Ägarkategori. PxWeb \(skogsstyrelsen.se\)](#)

²⁸ Uppgifter från Skogsstyrelsens databas Power BI Report server.

²⁹ [Det boreala skogslandskapets gröna infrastruktur \(naturvardsverket.se\)](#)

³⁰ [01. Frivilliga avsättningar \(hektar\) på produktiv skogsmark efter Region och År. PxWeb \(skogsstyrelsen.se\)](#)

³¹ [2022-12. Levande skogar. Fördjupad utvärdering 2023 \(skogsstyrelsen.se\)](#)

³² [Miljöhänsyn i skogsbruk - Sveriges miljömål \(sverigesmiljomal.se\)](#)

³³ [Målbilder för god miljöhänsyn - Skogsstyrelsen](#)

³⁴ [Abin Rapport \(skogsstyrelsen.se\)](#)

³⁵ [Filtrera arter - Naturvård från SLU Artdatabanken \(artfakta.se\)](#)

³⁶ Ottosson, E. (2022). Skogliga arter som hotas av modernt skogsbruk. Sammanställning av nationellt och regionalt hotade och utgångna skogliga arter. September 2022. SLU Artdatabanken

³⁷ [Hur går det för Sveriges fåglar? | Svensk Fågeltaxering \(lu.se\)](#)

³⁸ [2022-12. Levande skogar. Fördjupad utvärdering 2023 \(skogsstyrelsen.se\)](#)

1.4.3 Bevarade natur- och kulturmiljövärden

Det finns indikationer på att skogar med mycket höga naturvärden avverkas i Jämtland, till exempel kalkbarrskogar. Kalkbarrskogar utgör några av våra mest hotade, sällsynta och mest artrika naturtyper. Sverige har ett internationellt ansvar för dessa skogar. De är oftast små och utspridda, men deras skydd och skötsel är av mycket stor betydelse för det övergripande målet att bevara skogens biologiska mångfald.^{39,40}

Andelen kända kulturlämningar som påverkats med skada eller grov skada vid föryngringsavverkning i södra Norrland under 2021 är 16 procent vilket är en minskning med 9 % från år 2020.⁴¹

Volymen död ved ökar i den produktiva skogsmarken, men volymen och kvaliteten är fortfarande inte tillräcklig för många arter.⁴²

1.4.4 Viktiga insatser 2023

- Utveckla kunskapsunderlag om skogar med höga naturvärden till exempel kalkbarrskogar.⁴³
- Tillräckligt med resurser krävs för att bevara skyddsvärda skogar, utföra naturvårdande skötsel och ge markägare möjlighet att välja och få ersättning för ett formellt skydd i närtid.⁴⁴
- Bevarandearbete i ett landskapsperspektiv, kunskap och samverkan mellan aktörer.⁴⁵
- Ökad kunskap och förståelse kring innebörden av sektorsansvaret.⁴⁶
- Ett varierat skogsbruk krävs för att ta till vara skogens olika nyttor som virke, biologisk mångfald, rennäring, ekosystemtjänster, förnybart bränsle, grön infrastruktur och friluftsliv.^{47,48}

³⁹ Kuhn, B, (2020). Arterna som avslöjar kalkbarrskogen. Svensk botanisk tidskrift. (114:2).

⁴⁰ [Nitare, J. och Skogsstyrelsen \(2014\). Naturvårdande skötsel av skog och andra trädbärande marker. \(skogsstyrelsen.se\)](#)

⁴¹ [01. Andel kända kulturlämningar som påverkats vid föryngringsavverkning efter Landsdel, Ägare, Skadegrad, procent och År. PxWeb \(skogsstyrelsen.se\)](#)

⁴² Angelstam, P. 2022. Hållbart nyttjande av skogen. Visioner för de svenska skogslandskapen. Rapport Skog 2022:3. Sveriges lantbruksuniversitet, Umeå.

⁴³ [2022-12. Levande skogar. Fördjupad utvärdering 2023 \(skogsstyrelsen.se\)](#)

⁴⁴ [2022-12. Levande skogar. Fördjupad utvärdering 2023 \(skogsstyrelsen.se\)](#)

⁴⁵ Angelstam, P. 2022. Hållbart nyttjande av skogen. Visioner för de svenska skogslandskapen. Rapport Skog 2022:3. Sveriges lantbruksuniversitet, Umeå.

⁴⁶ [Skogsstyrelsen - Frihet under ansvar](#)

⁴⁷ [2022-12. Levande skogar. Fördjupad utvärdering 2023 \(skogsstyrelsen.se\)](#)

⁴⁸ Angelstam, P. 2022. Hållbart nyttjande av skogen. Visioner för de svenska skogslandskapen. Rapport Skog 2022:3. Sveriges lantbruksuniversitet, Umeå.